

ELS HOMES COM A “LÍDERS” VIOLENTS: UNA IMPOSICIÓ QUE ESTRENY

Si en el buscador de Google inserim la paraula “violència”, la mateixa pàgina ens dóna les següents opcions per acabar la frase: “de gènere”, “vicaria”, “machista” –així com altres opcions que podrien ser més ambigües, però que generalment es relacionarien amb una violència de l’home cap a la dona, com seria “domèstica” o inclús “obstètrica”–. Aquests resultats no són neutres, ja que formen part d’unes concepcions i generalitzacions imposades per una societat on els homes són vistos –i lluiten per ser-ho–, com els més forts. De fet, és quelcom normal que els homes tinguin la finalitat de ser vistos com els més “guerrers”, o inclús, que les amenaces violentes siguin un llenguatge habitual entre els grups d’amics, en una espècie de jerarquització –alguns cops conscientment, d’altres inconscient–.

Aquesta situació afecta directament a les dones, com a altra part de la societat, que han estat vistes, en contraposició als homes, com l’altra cara de la moneda: el sexe dèbil. Són el gènere que suposadament ha de ser protegit, que s’encarrega de tasques més fines, que no practica activitats violentes ni té la pressió de demostrar la seva força en tot espai. La concepció imposada dels homes com a forts no afecta positivament ni li treu cap tipus de pes a la dona, la qual, sempre “ha d’anar alerta allà on passa per la nit”, o ha de demanar ajuda a un home en molts casos, entre altres situacions diàries que suposen una visió empetitida i inclús infantilitzada de la dona. En aquestes vivències, les dones són les que “no es poden valer per elles mateixes”, les víctimes del *mansplaining*, les que estan subjectes a la voluntat d’un home no només físicament sinó fins i tot psicològicament. Només cal demanar: qui com a dona no s’ha sentit més protegida al carrer al costat d’un home, independentment del físic d’aquest, només pel fet de ser-ho?

Posant la base de la concepció idíl·lica –pels homes– de què suposa ser un home, es poden entendre alguns fets i situacions diàries que aquests han arribat a realitzar per tal de mantenir aquesta jerarquia social i ideològica. L’ascens al poder de les dones fa por, és un capgirament de l’ordre que els mateixos homes han imposat per tal de ser els capdavanters; per aquesta regla de tres, veure una dona empoderada és veure un perill imminent, “una dona que vol fer d’home” i mostra un caràcter fort –característica “reservada” als homes, que podrien arribar a patir de primera mà el sentiment de vulnerabilitat tan odiat–. Actualment, aquest terror de no ser el líder es tradueix en actes violents, pejoratius, que busquen baixar “els fums” de la dona, perquè aquesta torni al seu lloc que “li correspon”: el de la submissió.

En l’entrevista duta a terme per Lionel S. Salgado a Rita Segato, s’extrapola una idea, que, malauradament, no es desenvolupa en la mateixa conversa, però que es tracta d’una de les idees més importants de la definició de la masculinitat i dels debats que enceta la seva idea: existència d’una accepció diferent de què significa la masculinitat. Com l’antropòloga esmenta “som les dones les que estem auxiliant els homes per a percebre quan mal els fa el mandat de la masculinitat i quan els pot interessar construir nous models de masculinitat”. És a dir, amb l’ajuda de les dones, a les quals veuen i respecten com un ésser al mateix nivell, molts homes s’estan emancipant i, per consegüent, alliberant de la pressió de pertànyer a uns estàndards inamovibles. Per tant, òbviament es poden conformar altres accepcions de la

masculinitat, de fet, cal construir-la per alliberar als homes conscients de les cadenes que la societat imposa. Per fer-ho, s’ha de realitzar un llarg camí de contraposició a la subjectivitat d’aquells que inconscientment –o conscient– s’han posicionat a favor de la tradició sexista, i no accepten que els seus congèneres decideixin canviar la seva visió de la masculinitat.

Així com l’antropòloga assegura que les dones sempre han estat titllades d’“immorals”, els homes han estat classificats com els éssers superiors, morals, i a diferència de les dones, els que ostenten el poder i els mitjans per fer-se veure.

Aquest enquadrament fixe, anomenat i difós pel poder de les xarxes socials “masculinitat tòxica”, està compost per uns trets que sembla que els homes hagin de complir per arribar a ser un “home”, i per aquest motiu, es tracta d’una relació tòxica en la qual els homes han de mostrar-se d’una determinada manera, eludint inclús els seus propis sentiments o maneres de fer. Fins i tot la mateixa paraula “home” en la nostra societat ha estat durant molt temps –i encara s’està lluitant perquè no sigui així– sinònim de fortalesa i valentia; en contraposició a la “dona”, aquell ésser dèbil i inferior.

En relació amb aquesta “masculinitat tòxica”, l’article *Territorio, soberanía y crímenes de segundo estado* escrit per la mateixa Rita Segato, ja ens dóna a entendre quina interpretació realitzarà l’antropòloga sobre el crim de violació. Aquest acte suposa una confiscació de la sobirania de la víctima, es tracta de l’usurpament de la seva autonomia, així com una comunicació de l’agressor, que “es dirigeix als seus pars: els sol·licita ingrés en la seva societat i competeix amb ells, mostrant que mereix, per la seva agressivitat i poder de mort, ocupar un lloc en la fraternitat viril” (Segato, 2004). Per tant, aquest acte d’agressió és interpretat com un acens en el món dels “machos” que tenen el poder sobre les dones, que manquen de límits i que ho comuniquen mitjançant aquest “ritual” –no pensat solament amb la finalitat del plaer físic sinó amb l’objectiu referent a la satisfacció personal de tenir el control i demostrar-ho, comunicant-ho no en un llenguatge no verbal sinó en un encara més visible: la forma de la violència–.

Però aquest tipus de masculinitat que s’ha de demostrar com “forta” i “valenta”, no és exclusiva d’aquesta societat concreta. Com ens relata Clifford Geertz a la seva monografia *Juego profundo: notas sobre la riña de gallos en Bali*, “el llenguatge de la moral quotidiana pel costat masculí està encunyat amb imatges relacionades amb els galls. *Sabung*, la paraula que designa el gall (i que apareix en inscripcions tan primerenques com l’any 922 dC.) s’usa metafòricament per a al·ludir a l’heroi, al guerrer, al campió, al tipus dur” (Geertz, 2003). En aquest capítol, Geertz ens apropa a una visió del gall relacionada amb l’home; així com les batalles de gall que relatarà, es tracta també d’una lluita simbòlica de la masculinitat del seu amo. Per tant, es pot veure com la jerarquia viril, associada al “poder” i “força”, és una part important dels valors i estructura social de Bali.

Com hem pogut veure en l’exemple anterior, aquesta accepció de la masculinitat és estesa geogràficament, però també ho és cronològicament. Per l’escola antropològica del postsimbolisme, els símbols no són més que construccions socials proposades i acceptades

pel conjunt de la societat *ergo* quan aquests símbols deixen de tenir el significat intrínsec que el grup d'individus li ha atorgat, arriben a desaparèixer o canviar de concepció. En aquest cas, les imatgeries dels músculs, els gimnasos, els bars, i altres atributs i/o espais de sociabilitat, són part d'una concepció sexista, que tradicionalment li atorga legitimitat i protagonisme als homes.

Per finalitzar, parlaré sobre el documental “De putas. Un ensayo sobre la masculinidad” de Núria Güell, que desmunta alguns estereotips sobre els homes en l'àmbit del treball sexual, i com els clients solen ser vistos com uns “puteros” violents i dominants, sense sentiments, “que van a lo que van”.

Segons les testimonis d'aquest llargmetratge, alguns dels homes que solen anar al servei de les treballadores sexuals, no tenen ni “un rol abusiú ni dominant”, ja que aquest sol mostrar-se més a un espai social –aquesta afirmació demostra com els homes realitzen un paper en públic, sobretot, davant els altres homes, per a servir-se de la posició de lideratge–. De fet, molts clients, en haver realitzat el servei, exageren davant altres homes l'acte sexual (els cops que han tingut sexe, si la dona ha quedat esgotada...), es tracta d'una funció de “virilitat social”, ja que per ells, la sexualitat és quelcom empoderant, i gaudir-la és un deure. Per altra banda, alguns no volen que se'ls qüestioni la seva “masculinitat” i per aquest motiu no proven el sexe anal.

La pressió sobre ells mateixos també es pot observar en la relació que tenen amb el seu membre, vista com una relació egocèntrica i pendent de com es percep, usant constantment Viagra i injeccions per a veure-la d'una millor manera (aquesta concepció del membre com a factor important també es pot veure en la monografia de Geertz, on també es relaciona el gall amb el membre).

Les mateixes dones expressen com els clients venen a cercar l'afecta que els manca en la seva vida diària. No es tracta d'una relació freda tal com se sol imaginar que és, sinó que en la majoria de casos, busquen una amistat, una escolta o una relació propera (com una informant expressa “entra en joc la meva persona, no el meu cos”). El rol que han de desenvolupar en societat, inclús amb la seva família, pot arribar a desaparèixer en el servei sexual, amb una persona que no sap res del seu entorn.

Tot i això, en la majoria es destaca la relació tòxica amb ells mateixos, fruit de les inseguretats i imposicions socials, que poden arribar a pagar amb les dones, ja que el sentiment de poder que potser no tenen –o no senten tenir– en la seva vida diària, pot arribar a assumir-se en els serveis sexuals, però no majoritàriament en l'acte, sinó en el reconeixement de la dona, que s'empetiteixi davant ells.

En definitiva, la darrera part del documental referent als homes de política pot fer de corol·lari sobre les relacions de poder masculines esmentades al llarg d'aquestes línies: com davant una càmera i un públic concret es té una posada en escena de líder preparat per a fer de capdavanter d'un país –en aquest cas, un país figuratiu, el cos d'una dona–, però com

aquest lideratge forma part d’una aparença exigida pels companys de partit i, sobretot, pels rivals que tenen la intenció d’aconseguir el poder polític –i sexual–. S’hauria de realitzar una revolució de caràcter còsmic per a capgirar la imposició de la veu violenta de l’home, una brutalitat que respon a situacions de temor a la substitució.

Sense la violència existiria una masculinitat emancipada d’irracionalitat, preparada per a veure’s paritària a la feminitat, motivant aquest esperat final del *modus operandi* de “rei de la selva”, que estreny tant als protagonistes com al públic involucrat.

BIBLIOGRAFIA:

Delgado, L. S. (2009, 26 octubre). *Rita Segato: “Hay que demostrar a los hombres que expresar la potencia a través de la violencia es una señal de debilidad”*. El Salto. Recuperado 3 de mayo de 2022, de <https://www.elsaltodiario.com/feminismos/rita-segato-hay-que-demostrar-hombres-expresar-potencia-violencia-senal-debilidad>

Geertz, Clifford “Juego profundo: notas sobre la riña de gallos en Bali” En La interpretación de las culturas. Barcelona: Gedisa, 2003. p. 339-371

Segato, R. "Territorio, soberanía y crímenes de segundo estado". En: Segato, R. La escritura en el cuerpo de las mujeres asesinadas en Ciudad Juárez. Buenos Aires: Tinta y Limón, 2013. p. 11-44